הִלְכוֹת שַׁבָּת סִימָן רמח

(ט) לַעֲשׂוֹת אַחַר כָּךְ מְלָאכָה בְּשַׁבָּת לְהוֹלִיךְ הַסְּפִינָה (ריב"ש סימן קנ"ב). [ד]וְאִם הוּא דֶּרֶךְ מוּעָט, כְּמוֹ מִצּוֹר לְצִידוֹן * שְׁאֵין בֵּינֵיהֶם כִּי אִם מַהֲלַךְ יוֹם אֶחָד, מֻתָּר לְהַפְלִיג בְּעֶרֶב שַׁבָּת (י) בַּבֹּקֶר, (יא) מִפְּנֵי שֶׁאִפְשָׁר שֶׁיַּגִּיעַ (ה) שָׁם קוֹדֶם הַשַּׁבָּת, [ה]וּמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לְהַפְלִיג בְּעֶרֶב שַׁבָּת כְּלָל אֲפִלּוּ דֶּרֶךְ מוּעָט, אֵין מַפְלִיגִין: **ב** [ו]הָא דְּאֵין מַפְלִיגִין בִּסְפִינָה פְּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה יָמִים קֹדֶם הַשַּׁבָּת, הַטַּעַם מִשּׁוּם עֹנֶג שַׁבָּת, שֶׁכָּל שְׁלֹשָׁה יָמִים הָרִאשׁוֹנִים יֵשׁ לָהֶם צַעַר (ו) וּבִלְבּוּל, [ז]וְדַוְקָא לַמַּפְלִיגִים בַּיָּמִים הַמְלוּחִים, אֲבָל בִּנְהָרוֹת אֵין שׁוּם צַעַר לַמַּפְלִיגִים בָּהֶם, וּלְפִיכָךְ מֻתָּר לְהַפְלִיג בָּהֶם (יב) אֲפִלּוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת, (יג) א[ח]וְהוּא שֶׁלֹּא יְהֵא יָדוּעַ לָנוּ שֶׁאֵין בְּעָמְקָם עֲשָׂרָה טְפָחִים, [ט]אֲבָל בְּמָקוֹם שֶׁיָּדוּעַ לָנוּ (יד) ב[ג]שֶׁמַּקְרְקַע (ו) הַסְּפִינָה לְקַרְקַע הַנָּהָר פְּחוֹת מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, (טו) אָסוּר (לָצֵאת חוּץ (ח) לַתְּחוּם) מִשּׁוּם אִסּוּר תְּחוּמִין. הַגָּה: וְכֵן בִּסְפִינָה שֶׁיִּטָּרֵךְ הַיִּשְׂרְאֵל לְבַד (טז) לִידֵי מְלָאכָה בְּשַׁבָּת, אָסוּר (יז) לְכַנֵּס בָּהּ שְׁלֹשָׁה יָמִים קֹדֶם הַשַּׁבָּת, אֲפִלּוּ הֵם נְהָרוֹת הַנּוֹבְעִים, וְהִיא לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה (ריב"ש סימן קנ"ב). אֲבָל (יח) אֵין אִסּוּר בְּמֶה שֶׁהַבְּהֵמוֹת מוֹשְׁכוֹת הַסְּפִינָה בִּשְׁפַת הַנָּהָר, וְלֹא דָּמֵי לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה (ריב"ש סימן קנ"ב). אֲבָל (יח) אֵין אִסּוּר בְּמֶה שֶׁהַבְּהֵמוֹת מוֹשְׁכוֹת הַסְּפִינָה בִּשְׁפַת הַנָּהָר, וְלֹא דָּמֵי לְהַלֵּיכָה בְּקַרְקַע (ט) שֶׁאָסוּר (מהרי"ק (שורש מט)): **ג** (יט) [י]הֵיכָא דְּמֻתָּר לְהַפְלִיג מֵעֶרֶב שַׁבָּת, אִם נִכְנַס בַּסְּפִינָה מֵעֶרֶב שַׁבָּת וְקָנָה בָּהּ (י) (כ) שְׁבִיתָה, אַף עַל פִּי שֶׁמַּפְלֶגֶת בַּשַּׁבָּת מֻתָּר, (כא) [כ]וְהוּא שֶׁלֹּא יָצָא מֵהַסְּפִינָה מֵעֵת שֶׁקָּנָה שְׁבִיתָה. הַגָּה: וְיֵשׁ אוֹמְרִים דַּאֲפִלּוּ יָצָא מִן הַסְּפִינָה שָׁרִי, (כב) דְּמֵאַחַר שֶׁקָּנָה בָּהּ (כג) שְׁבִיתָה מֵעֶרֶב שַׁבָּת מֻתָּר אַחַר כָּךְ לְכַנֵּס בָּהּ בְּשַׁבָּת וּלְהַפְלִיג. יֵשׁ (כד) שֶׁעוֹשִׂין (יֹם) קִדּוּשׁ בַּסְּפִינָה, וְאַחַר כָּךְ חוֹזְרִים לְבֵיתָם וְלָנִים שָׁם,

בְּאֵר הַיטֵב

(ה) **שָׁם.** כְּלוֹמַר כְּשֶׁיֵּשׁ רוּחַ טוֹב הוֹלְכִין בְּיוֹם אֶחָד, אַף עַל פִּי שֶׁעַכְשָׁו אֵין רוּחַ טוֹב שָׁרִי לְהַלֵּךְ בְּעֶרֶב שַׁבָּת. בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש רבינו ישׂ), דַּרְכֵי מֹשֶׁה (ההורד ד"ה כמו מצור): **ב** (ו) **וּבִלְבּוּל.** וְלִדְבַר מִצְוָה שָׁרִי דְּהָטוֹסֵק פְּטוּר מִן הַמִּצְוָה: (ז) **הַסְּפִינָה.** פְּרוּשׁ אַף עַל פִּי שֶׁהַמַּיִם עֲמֻקִּים עֲשָׂרָה, אִם הַסְּפִינָה מִשְׁקַעַת בְּמַיִם וְהוּא יוֹשֵׁב לְמִשָּׁה מֵעֲשָׂרָה נִמְצָא מְהַלֵּךְ לְמִשָּׁה מֵעֲשָׂרָה, וַאֲפִלּוּ יוֹשֵׁב לְמַעְלָה אָסוּר כֵּיוָן שֶׁהַסְּפִינָה רְחָבָה אַרְבַּע כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סִימָן ת"ד (ס"א) עַיֵּן שָׁם, עַיֵּן מִגֵּן אַבְרָהָם (סק"י): (ח) **לַתְּחוּם.** וְתוֹךְ הַתְּחוּם שָׁרִי וְלֹא גָּזְרִינַן שֶׁמָּא יֵצֵא חוּץ לַתְּחוּם.

(ט) **שֶׁאָסוּר.** דִּבְקַרְקַע אָסוּר שֶׁמָּא יֵרֵד מִן הַקַּרְקַע וְיַלֵּךְ בְּאִסּוּר מִגֵּן אַבְרָהָם (סק"ח): זֶה שֶׁיֵּשׁ כָּאן. ט"ז (סק"ד). וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ט) כָּתַב דִּבְקַרְקַע אָסוּר מִשּׁוּם שֶׁמָּא יַחְתֹּךְ זְמוֹרָה, אֲבָל הָכָא הַבְּהֵמוֹת הוֹלְכוֹת לְמֶרְחָק וְלֹא שִׁיֵּךְ שֶׁמָּא יַחְתֹּךְ זְמוֹרָה: **ג** (י) **שְׁבִיתָה.** וַאֲפִלּוּ חָל יוֹם טוֹב עֶרֶב שַׁבָּת שָׁרִי לִקְנוֹת שְׁבִיתָה, עַיֵּן סִימָן תט"ז (ס"ב): (יֹם) **קִדּוּשׁ.** לְפַרְסוֹמֵי מִלְתָא. וּבְעֵי דַּוְקָא שֶׁיֵּשֵׁב שָׁם בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת. מִגֵּן אַבְרָהָם (ס"ק יב). כָּתַב מִשְׁפַּט צֶדֶק (ח"א סי' ל), נִתְפַּשֵּׁט הַמִּנְהָג בִּזְמַנֵּנוּ לְהַפְלִיג בְּסִפִינָה בְּשַׁבָּת, וְאֵין לְהַחִיר כְּשֶׁהַסְּפִינָה הוֹלֶכֶת בְּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל דִּלְכַלֵּי עָלְמָא אָסוּר.

בְּאוּר הַלָּכָה

א * שְׁאֵין בֵּינֵיהֶם וְכוּ' יוֹם אֶחָד. וְהוּא הַדִּין אִם יֵשׁ בֵּינֵיהֶם מַהֲלַךְ שְׁנֵי יָמִים נָפָשׁ אֵין כָּאן חִלּוּל, וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסָעִיף קָטָן (כ"ה) [כ"ו] מַה שֶּׁנִּכְתַּב בָּזֶה: (ט) **לַעֲשׂוֹת אַחַר כָּךְ וְכוּ'.** הֵינוּ דְּאֵין לוֹ לִמְנֹעַ מֵחֲמַת זֶה מִלֵּישֵׁב בַּסְּפִינָה כֵּיוָן שֶׁהוּא קֹדֶם שְׁלֹשָׁה יָמִים, אֲבָל מִכָּל מָקוֹם כָּל מַה שֶּׁיְּכוֹל לַעֲשׂוֹת שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ בְּעֶצְמוֹ לְחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת, כְּגוֹן עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי וְכַדּוֹמֶה, פָּשִׁיטָא דִּמְחֻיָּב לַעֲשׂוֹת כֵּן: (י) **בַּבֹּקֶר.** דְּאִם יִמְשֹׁךְ שָׁעָה וּשְׁתַּיִם עַל הַיּוֹם אָסוּר, דְּלֹא יַגִּיעַ לְשָׁם קֹדֶם הַשַּׁבָּת [בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש והרך)]: (יא) **מִפְּנֵי שֶׁאִפְשָׁר וְכוּ'.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר כְּשֶׁיֵּשׁ רוּחַ טוֹב הוֹלְכִין בְּיוֹם אֶחָד, לָכֵן שָׁרִי לַהֲלֹךְ בְּעֶרֶב שַׁבָּת לְפִי שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיֶה רוּחַ טוֹב: **ב** (יב) **אֲפִלּוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת.** וְאֵין צָרִיךְ לִפְסֹק עִמּוֹ שֶׁיִּשְׁבֹּת, וּלְעִנְיַן לְהַפְלִיג בְּשַׁבָּת עַיֵּן בְּסָעִיף ג': (יג) **וְהוּא שֶׁלֹּא וְכוּ'.** דְּכֵיוָן (ו) דְּיֵשׁ תְּחוּמִין דְּרַבָּנָן הוּא, וַאֲפִלּוּ תְּחוּמִין דְּי"ב מִיל קָיְמָא לָן דְּבְכָמִים וּנְהָרוֹת אֵין בָּהֶן אִסּוּר דְּאוֹרַיְיתָא לְדִבְרֵי הַכֹּל, שֶׁאֵין דּוֹמִין לְדִגְלֵי מִדְבָּר, לְפִיכָךְ תָּלִינַן בְּסִפְקָן לְהָקֵל וְאָמְרִינַן דְּעֶמְק עֲשָׂרָה טְפָחִים מִקַּרְקַע הַסְּפִינָה לְקַרְקַע הַמַּיִם וְאֵין תְּחוּמִין לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, לְכָךְ כְּתַב שֶׁמְּקַרְקַע הַסְּפִינָה. פְּרוּשׁ אַף עַל פִּי שֶׁהַמַּיִם עֲמֻקִּים עֲשָׂרָה, אִם הַסְּפִינָה מְשֻׁקַּעַת בַּמַּיִם שֶׁאֵין בֵּין קַרְקַע הַסְּפִינָה לְקַרְקַע הַמַּיִם עֲשָׂרָה טְפָחִים, לֹא מִבָּעְיָא אִם הוּא יוֹשֵׁב בַּסְּפִינָה לְמִשָּׁה מֵעֲשָׂרָה נִמְצָא מְהַלֵּךְ לְמִשָּׁה, אֶלָּא אֲפִלּוּ אִם הוּא יוֹשֵׁב בַּסְּפִינָה בְּמָקוֹם גְּבוֹהַּ שֶׁהוּא לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה מִקַּרְקַעִית הַמַּיִם גַּם כֵּן אָסוּר, כֵּיוָן שֶׁהַסְּפִינָה רְחָבָה אַרְבָּעָה וְנִיחָא לְהִלּוֹךְ כְּעוֹמֵד לְמִשָּׁה דָּמְיָא. (מ) [ג]וְיֵשׁ מַתִּירִין כְּשֶׁהוּא יוֹשֵׁב לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים (ט) וְאֵין רַגְלָיו תְּלוּיוֹת לְמִשָּׁה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, (י) וְיֵשׁ לִסְמֹךְ עַל דִּבְרֵיהֶם כְּשֶׁהוּא צָרִיךְ לְכָךְ: (טו) **אָסוּר לָצֵאת וְכוּ'.** הֵינוּ (יֹם) בְּכָל הַשְּׁלֹשָׁה יָמִים שֶׁקֹּדֶם שַׁבָּת, אִם יוֹדֵעַ שֶׁיִּזְדַּמֵּן לוֹ שָׁם בְּשַׁבָּת מָקוֹם הֲהוּא וְיִצְטָרֵךְ לַעֲבֹר עָלָיו עַל אִסּוּר תְּחוּמִין, [ד]אֲבָל קֹדֶם לָזֶה מֻתָּר וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסָעִיף א' בַּהֲגָ"ה: (טז) **לִידֵי מְלָאכָה.** אֲפִלּוּ מְלָאכָה דְּרַבָּנָן [אַחֲרוֹנִים]: (יז) **לְכַנֵּס בָּהּ שְׁלֹשָׁה יָמִים.** הַטַּעַם כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסָעִיף א' בַּהֲגָ"ה: (יח) **אֵין אִסּוּר בִּבְהֵמוֹת שֶׁהַבְּהֵמוֹת וְכוּ'.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּאִם לֹא הָיָה אִסּוּר אַחֵר, כְּגוֹן בִּנְהָרוֹת הַנּוֹבְעִים, וּלְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה, וְגַם לֹא יִצְטָרֵךְ הַיִּשְׂרְאֵל לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה שָׁם, אֵין לֶאֱסֹר לְפִי שֶׁהַבְּהֵמוֹת מוֹשְׁכוֹת הַסְּפִינָה דְּהֵיכָא דּוֹמֶה כְּאִלּוּ יוֹשֵׁב בְּקַרְקַע וְהַבְּהֵמָה מוֹשֶׁכֶת אוֹתוֹ דְּאָסוּר, לֹא אָמְרִינַן הָכִי, (יט) דְּהָתָם הַטַּעַם שֶׁמָּא יַחְתֹּךְ זְמוֹרָה לְהַנְהִינָהּ, אֲבָל הָכָא הַבְּהֵמוֹת הוֹלְכוֹת בְּרַחוֹק מִמֶּנּוּ, וְעַל כֵּן מֻתָּר אֲפִלּוּ בְּתוֹךְ שְׁלֹשָׁה יָמִים: **ג** (יט) **הֵיכָא דְּמֻתָּר וְכוּ'.** פְּרוּשׁ דְּהַמְחַבֵּר לֹא קָאֲמַר לְעִיל לְהַתִּיר אֲפִלּוּ בְּנְהָרוֹת הַנּוֹבְעִים וּלְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה אֶלָּא לְהַפְלִיג בְּעֶרֶב שַׁבָּת, אֲבָל בְּשַׁבָּת לֹא, וְכָאן אֶתְּי לְאוֹרוֹיֵי דְּלִכְתְּחִלָּה אַף בְּשַׁבָּת מֻתָּר לְהַפְלִיג בָּהֶם: (כ) **שְׁבִיתָה.** הֵינוּ (יג) שֶׁיֵּשֵׁב שָׁם כָּל בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת עַד שֶׁתְּחַשֵּׁךְ: (כא) **וְהוּא שֶׁלֹּא יָצָא.** דְּאִי לָאו הָכִי (יֹם) אָסוּר לְכַנֵּס בָּהּ בְּשַׁבָּת מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאֶה כְּשָׂט עַל פָּנֵי הַמַּיִם, וְזֶה אָסוּר כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִימָן של"ט (ס"ב): (כב) **דְּמֵאַחַר שֶׁקָּנָה בָּהּ וְכוּ'.** הֵינוּ דְּעַל יְדֵי זֶה הָוֵי לֵיהּ הַסְּפִינָה כְּבֵיתוֹ וְאֵינוֹ נִרְאֶה כְּשָׂט כְּשֶׁנִּכְנָס בָּהּ בְּשַׁבָּת, (מו) וַאֲפִלּוּ לְדַעַת זוֹ אֵינוֹ מוֹעִיל הַקִּנְיָן שְׁבִיתָה אֶלָּא שֶׁיִּהְיֶה מֻתָּר לְכַנֵּס בְּהַסְּפִינָה בְּשַׁבָּת, אֲבָל כְּשֶׁמַּגִּיעַ אַחַר כָּךְ לַיַּבָּשָׁה אָסוּר לוֹ לָזוּז מֵאַרְבַּע אַמּוֹתָיו כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִימָן ת"ד (ס"א) [וְאִם הִגִּיעָה הַסְּפִינָה לְעִיר הַמֻּקָּפֶת מֵחֲצוֹת עַיִן שָׁם בַּהֲגָ"ה]. (מז) אֲבָל אִם לֹא יָצָא מֵהַסְּפִינָה מֵעֵת שֶׁקָּנָה שְׁבִיתָה, מֻתָּר אַחַר כָּךְ לֵילֵךְ בְּמָקוֹם שֶׁיִּגִּיעַ לַיַּבָּשָׁה עַד אַלְפַּיִם לְכָל רוּחַ, וְהֵנִי מִלֵּי כְּשֶׁהַשְּׁבִיתָה הַסְּפִינָה לְעוֹלָם לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים וְכַמְבֹאָר שָׁם. (יז) וּבִסְפִינָה גּוּפָא מְהַלֵּךְ אֶת כָּלָּהּ אֲפִלּוּ אִם יָצָא מִבְּעֶרֶב לְבִיתוֹ אַחַר שֶׁקָּנָה שְׁבִיתָה, כֵּיוָן שֶׁשַּׁבָּת בְּאֵרִיר מִחֲצוֹת מִבְּעוֹד יוֹם. וְאִם לֹא קָנָה שְׁבִיתָה כָּלָל מִבְּעוֹד יוֹם עַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן ת"ה סָעִיף ז' בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה כִּי שָׁם בְּאַרְנוּ כָּל פְּרָטֵי הַדִּינִים הָאֲלוּ: (כג) **שְׁבִיתָה מֵעֶרֶב שַׁבָּת.** וַאֲפִלּוּ אִם חָל יוֹם טוֹב עֶרֶב שַׁבָּת שָׁרִי לִקְנוֹת שְׁבִיתָה, וְאֵין בָּזֶה מִשּׁוּם הֲכָנָה מִיּוֹם טוֹב לְשַׁבָּת [מָגֵן אַבְרָהָם (סק"י)]. וְאֵינוֹ מוֹעִיל לָזֶה הַקִּנְיָן שְׁבִיתָה שֶׁקָּנָה מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב, וְעַיֵּן בְּסִימָן תט"ז (ס"ב) בְּאֵיזֶה אֹפֶן אֵין בּוֹ מִשּׁוּם הֲכָנָה: (כד) **שֶׁעוֹשִׂין**

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ס) **אַחֲרוֹנִים:** **ב** (ו) בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש רבינו ישׂ): (ז) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"י): (ם) הָרַב רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מִפְּרִיז (ויראים סי' רעד): (ע) הַגְּהוֹת (ס"ג): (י) הַגְּהוֹת (שם) עַיֵּן שָׁם: (יֹם) הַגְּאוֹנִים: **ג** (יב) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ט) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: **ג** (יג) אַחֲרוֹנִים: (יד) הָרֹא"שׁ (עיטור ס"ד סי' ג) וּשְׁאָרֵי פּוֹסְקִים: (טו) מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יא): (מם) אַחֲרוֹנִים מִפְּיהֶן ת"ד: (מ) מָגֵן

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבשו"ע הרב (ס"ו) הוסיף שאם רוב הספינה ישראלים אסור אפילו שהוא בקבלנות והוי קציצה, משום דהישראל נהנה בשבת עצמה מגוף המלאכה שעושה הנכרי בשבילו (ועיין בתהל"ד). **ב]** בשו"ע הרב (ס"ג) כתב דהיינו שאין ר' טפחים מים מתחת שולי הספינה עד קרקעית הנהר. **ג]** ובשו"ע הרב (ס"ג) כתב: ויש מתירין כשהוא יושב למעלה מ' טפחים ואין רגליו תלויות לתוך מטה מ' טפחים אם הספינה מהלכת למעלה מג' טפחים. **ד]** ובשו"ע הרב (ס"ג, קו"א סק"ג) כתב שאם נכנס לספינה בג' בשבת או קודם לכן מותר לילך בה בשבת חוץ לתחום אפילו למטה מעשרה גם כשאין חשש סכנה אם יצא ממנה בשבת. מיהו כתב שם (ס"ח) ביוצא תוך ג' ימים לשבת לדבר מצוה שצריך לפסוק שישבות גם משום תחומין, ואם אין חשש סכנה עליו לירד מהספינה ולא ילך עמהם מחוץ לתחום שבת.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehador - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

ל הָרִיבָ"שׁ בִּתְשׁוּבָה (סי' יז) לְפֵרוּשׁ הָרַזָ"ה שָׁם (המאור שבת ז.). מ רַשְׁבָּ"ץ בִּתְשׁוּבָה (תשב"ץ ח"א סי' כא).

וּלְמָחָר חוֹזְרִין לַסְּפִינָה וּמַפְלִיגִין, *וְכֵן נָהֲגוּ בִּקְצָת מְקוֹמוֹת וְאֵין לִמְחוֹת (ר"ן פרק קמא דשבת (ז: ד"ה ולפיכך) וריב"ש סימן (י"ז קנ"א) קנ"ב), וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן של"ט (ס"ז) ות"ד: ד לְהַיּוֹצְאִים בְּשַׁיָּרָא בַּמִּדְבָּר וְהַכֹּל יוֹדְעִים שֶׁהֵם צְרִיכִים (כה) לְחַלֵּל (יב) שַׁבָּת כִּי מִפְּנֵי הַסַּכָּנָה לֹא יוּכְלוּ לְעַכֵּב בַּמִּדְבָּר בְּשַׁבָּת לְבַדָּם, שְׁלֹשָׁה יָמִים קֹדֶם שַׁבָּת אֲסוּרִים לָצֵאת, (כו) *וּבְיוֹם רִאשׁוֹן וּבְשֵׁנִי וּבִשְׁלִישִׁי (יג) מֻתָּר לָצֵאת, (כז) וְאִם אַחַר כָּךְ יֶאֱרַע לוֹ סַכָּנָה וְיִצְטָרֵךְ לְחַלֵּל שַׁבָּת מִפְּנֵי פִּקּוּחַ נֶפֶשׁ, מֻתָּר, וְאֵין כָּאן חִלּוּל. (יד) (כח) מ וְהָעוֹלֶה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אִם נִזְדַּמְּנָה לוֹ שַׁיָּרָא אֲפִלּוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת, כֵּיוָן דִּדְבַר מִצְוָה הוּא יָכוֹל לִפְרֹשׁ, (כט) *וּפוֹסֵק עִמָּהֶם לִשְׁבּוֹת, וְאִם אַחַר שֶׁיִּהְיוּ בַּמִּדְבָּר לֹא יִרְצוּ לִשְׁבּוֹת עִמּוֹ, (ל) יָכֹל לָלֶכֶת עִמָּהֶם (לא) חוּץ לַתְּחוּם מִפְּנֵי (טו) פִּקּוּחַ נֶפֶשׁ. (לב) וְאִם נִכְנַס לְעִיר אַחַת בְּשַׁבָּת, מְהַלֵּךְ אֶת כֻּלָּהּ, וַאֲפִלּוּ הִנִּיחוּהוּ מִחוּץ לָעִיר וְרוֹצֶה לִכָּנֵס לָעִיר, מֻתָּר, (לג) דְּכֵיוָן

באר היטב

ואין לחלק באסור זה בין יום טוב לשבת, אפלו ביום טוב שני ואפלו בצנעא אסור, וכן כתב מהר"א (ששון) [חסון] (במשפט צדק סי' לא), עין כנסת הגדולה (הגב"י) ועולת שבת (סק"ב) ומגן אברהם (ס"ק יט): ד (יב) שבת. אפלו באסור דרבנן. ריב"ש סימן י"ח: (יג) מתר. ומהר"י בן לב (ח"ב סי' נג) כתב, כיון דיודע בודאי שיחלל שבת אסור, וכן כתב הרדב"ז (סי' א' קמט). כנסת הגדולה (הגב"י), מגן אברהם (ס"ק יד). וכן נוהגין: (יד) והעולה לארץ ישראל. דוקא להתישב שם. ויש אומרים אפלו על מנת לחזר, כיון דאפלו מהלך ארבע אמות בארץ ישראל מצוה הוא. כנסת הגדולה (הגב"י): (טו) פקוח נפש. פן יגזלו ממונו או בהמה או מלבושים בימות הקר מקרי פקוח נפש. ר"מ גלאנטי (סי' ק), מגן אברהם (ס"ק טז):

משנה ברורה

קדוש. גם לדעה זו (יח) בעינן שישב שם (יט) כל בין השמשות לקנין שביתה, (כ) אלא שסוברין דלכתחלה נכון לעשות שם גם כן קדוש ולאכל מעט כדי לפרסם הדבר שקנו שם שביתה ולא יבאו לחשדם: ד (כה) לחלל שבת. אפלו באסור דרבנן [מגן אברהם (ס"ק יג) בשם הריב"ש (סי' יח)]: (כו) וביום ראשון ושני ובשלישי. כבר נתבאר (סק"ח) הטעם משום דהם נקראים על שם שבת העבר ואין צריך להזהר עתה שלא יבא לידי חלול שבת הבא. ובכנסת הגדולה (הגב"י) כתב בשם הר"י בן לב (ח"ב סי' נג) א) דכשיודע בודאי שיבוא לידי חלול שבת אסור אף בכהאי גונא, וכן כתב הרדב"ז (סי' א' קמט), ג) ועל פי זה סומכין עכשו שמסכנים בעצמם קצת שלא לחלל שבת, כדי שלא יהיה אסור למפרע על מה שיצא: (כז) ואם אחר כך יארע וכו'. רצונו לומר כיון דממילא נסבב הדבר לבסוף, ובאנס של פקוח נפש אין כאן חלול. ופשוט דלכלי עלמא אסור לו להבטיח לשירא בעת שישתתף עמם שיסיעם באיזה עשית מלאכה בשבת, ואפלו מלאכה דרבנן, אף שעל ידי זה תתבטל הנסיעה שלו שלא ירצו להשתתף עמו, ואפלו אם הוא דבר מצוה, דהרי הוא מתנה בהדיא לחלל את השבת: (כח) והעולה לארץ ישראל. יש אומרים (כא) דהינו דוקא כדי להתישב בה, ג) ויש אומרים דאפלו על מנת לחזר, דלהלך בה הלוך ארבע אמות נמי הוי מצוה, (כב) ובפרט לפי מה שהקל רמ"א בסוף הסימן בהג"ה ודאי דגם זה הוא בכלל דבר מצוה: (כט) ופוסק עמהם לשבת. ד) והפסיקה הוא לעכובא, ואם לא יתרצו בזה לא ילך עמם, וכמו שבארתי בבאור הלכה (ד"ה ופוסק): (ל) יכל ללכת וכו'. אם מתירא (כג) להתעכב במדבר שמא יפגשו בו חיות רעות, או יפגעו בו לסטים ויגזלו ממנו בהמתו ולא יוכל ללכת ברגליו ויסתכן, או יקחו ממונו ולא יוכל להחיות את עצמו במדבר, או שיקחו ממנו מלבושיו בזמן הקר, כלם הוא בכלל ספק פקוח נפש ומתר לילך עמהם: (לא) חוץ לתחום. והוא הדין (כד) אפלו חוץ לשנים עשר מיל נמי שרי, עד שיגיע למקום שאין שם שוב חשש סכנת נפשות ויפרד מהם וישבת שם, ויש לו משם אלפים לכל רוח [אחרונים]: (לב) ואם נכנס וכו'. דכיון (כה) דבאנס יצא חוץ לתחום מפני פקוח נפש, וגם מתחלתו ברשות נפק, על כן לא הוי כשאר יצא חוץ לתחום דאין לו אלא ארבע אמות. וכתב המגן אברהם (ס"ק יז) דדוקא כשהלך לדבר מצוה גמורה ולא כשהלך לסחורה, דאף דדעת ההג"ה שגם זה מקרי צרך מצוה, מכל מקום לענין שיהיה יכול להלך בתוך כל העיר, (כו) וכן במה שכתב המחבר ואפלו וכו' יש לו אלפים לכל רוח, אין לסמך על זה, כיון שהרבה פוסקים חולקין על זה: (לג) דכיון דלדבר מצוה וכו'.

באור הלכה

מתר ביום ה' [אליה רבה (סק"ב)]:

ג * וכן נהגו בקצת מקומות וכו'. והנה כל זה איירי בנהרות הנובעין דוקא, דאדברי המחבר קאי הרמ"א [ולפלא שציין המציין בשם הר"ן דהוא שיטת הרמב"ן שם, ואפשר שציין רק מה דהזכר שם לענין קדוש אבל לא לכל דבריו שם]. ובאיזה מקומות נתפשט המנהג להפליג על ידי קנין שביתה אפלו בים הגדול בשבת, ולא חיישי לטעם ענג שבת, אבל במשפט צדק (ח"א סי' ל) כתב דאין להקל נגד רב הפוסקים [הביאו המגן אברהם בסוף הסימן (ס"ק יט)], ומכל מקום במקום שנהגו התר בזה אין למחות, וכמו שכתב בבית יוסף (ד"ה ומ"ש רבינו ור"י) דיש להם על מי שיסמכו, והוא שיטת הרמב"ן דסבירא ליה דטעם אסור הפלגה בספינה הוא דוקא בספינה שרבה ישראל דאז האינם יהודים העושים מלאכה בספינה הוא בשבילן, אבל לא כשרבה אינם יהודים, ולפי זה אם הספינה יושביה ישראל בודאי אסור, וכן כתב המגן אברהם בסוף הסימן:

ד * וביום ראשון ושני ושלישי מתר לצאת. הוא על פי שיטת הרז"ה (המאור ז.) המבאר בבית יוסף (ד"ה וכתב עוד) עין שם, והלילה השיך ליום רביעי מיקרי תוך שלשה ימים לשיטה זו:

* ופוסק עמהם לשבות. עין במשנה ברורה (ס"ק כט) שכתב דהפסיקה הוא לעיכובא, דלא מבעיא לדעת המגן אברהם בסעיף קטן א' דסובר דגם בהפלגה בספינה הפסיקה הוא לעיכובא בודאי גם בזה הוא לעיכובא דהלא דין זה דסעיף ד' נלמד משם, ואפלו לדעת שארי אחרונים דסבירא להו דהפסיקה שם אינה מעכבת נראה דהכא אין להקל בזה כלל, דבלאו הכי מפקפקים הרבה פוסקים [עין בתשובת הר"י בן לב (ח"ב סי' נג) והרדב"ז בחלק רביעי סימן ע"ז ובתוספת שבת (סק"ה)] על דין זה דסעיף ד' שסתמו המחבר והרמ"א לעיל בסעיף א' בהג"ה, והוא נובע משיטת הרז"ה, שהוא תמוה דהאיך התירו בשביל דבר מצוה לגרם את עצמו לחלל שבת בידים, ואפלו בתחלת השבוע אם הוא יודע שיצטרך לעשות מלאכה בשבת האיך התירו דבר זה, והמעין ברי"ף (ז:) יראה שהוא מתמיה אפלו לענין תחומין בהפלגת הספינה שהוא דרבנן האיך התירו אפלו מיום הראשון [ועין בבית יוסף (ד"ה ומ"ש רבינו יש) דפרש שכן הוא דעת הרי"ף באמת להחמיר אם לא שהספינה הוא למעלה מעשרה], ואפלו במקום דבר מצוה, ונהי דלענין הפלגת הספינה בים שהוא דרבנן תפסינן לדינא להקל בשלשה ימים הראשונים כמו שכתב הרמ"א (ס"א), או לדבר מצוה תוך שלשה ימים, אבל לענין מלאכה גמורה האיך התירו דבר זה. והנה הרז"ה למד את דינו מהאי ברית
א דאין מפליגין פחות משלשה ימים וכו', אבל לפי מה שפרשו שארי הרבה ראשונים לבריתא זו [והם הרי"ף (שם) והרמב"ם (פ"ל הי"ג) והרמב"ן (הו"ד בר"ן ז: ד"ה ת"ר) והתוספות בשם ר"י והרשב"ם] אין שום מקור לדינו כלל שיהא מתר בתחלת השבוע לירד לאיזה ענין שיבוא לבסוף לחלול שבת, וכבר האריך בזה הרדב"ז (שם) נגד דברי הריב"ש (סי' יז) שהביאו להרז"ה לדינא, ועל כן מסיק דאם יודע בודאי שיבוא לבסוף לחלול שבת אסור אף בתחלת השבוע, וגם הר"י בן לב (שם) סובר כמותו, והעתיקם המגן אברהם בסעיף קטן י"ד וכתב שם דאפלו לדבר מצוה אין שום טעם להתיר בזה שיודע בודאי שיבוא לבסוף לחלול שבת [ועין באליה רבה (ס"ק יב), ואין בהם כדי ישוב על עקר הקושיא שהקשה הרדב"ז לבסוף דכי משום שהוא דבר מצוה וכו' עין שם]. ועל כן נראה ברור דהפסיקה בזה אפלו בדבר מצוה הוא לעיכובא, דאם לא יפסק עמו בודאי יבא לחלול שבת, ולא דמי להפלגתו בספינה דכתבנו במשנה ברורה (סק"ג) דהפסיקה אינה לעיכובא, דשם הוא למעלה מעשרה, ואפלו אם נקל גם בלמטה מעשרה היינו דוקא שם בספינה דאינה רק מדרבנן לכלי עלמא אפלו שנים עשר מיל וכמו שכתב הרמב"ם (בתשובה מהדורת לפסיא סי' קנו), מה שאין כן בזה שהוא ביבשה, אחר כך מצאתי שגם בפרי מגדים באשל אברהם סעיף קטן ו' מצדד כן בשם הלבוש כמו שכתבתי:

שער הציון

אברהם (שם) מסימן הנ"ל: (יח) מגן אברהם (ס"ק יב) ושארי אחרונים: (יט) אחרונים: (כ) בית יוסף (ד"ה ומ"ש רבינו בשם): ד (כא) מגן אברהם (ס"ק טו): (כב) פרי מגדים (א"א ס"ק טו): (כג) מגן אברהם (ס"ק טז) בשם ר"מ גלאנטי (סי' ק) ושארי אחרונים: (כד) בית יוסף (ד"ה וכתב עוד): (כה) בית יוסף (שם): (כו) פרי מגדים (א"א ס"ק יז):

ליקוטי דברי הרב: א] ובשו"ע הרב (ס"ג) כתב שאין למחות ביד המקילין אפילו אם בודאי יבוא לידי חילול שבת. **ב]** ובשו"ע הרב (ס"ד) אחר שהביא דעת המהרי"ל בן לב כתב: וכל זה לכתחילה, אבל בדיעבד שכבר יצא בשיירא אפילו בערב שבת ואפילו לטייל והגיע למקום שיש לו חשש סכנה להפרד מהשיירא יכול ללכת עמהם בשבת עד שיגיע למקום שאין לו חשש סכנה להפרד מהם ושם ישבות. **ג]** ובשו"ע הרב (ס"ג וקו"א סק"ח) כתב שהעולה לארץ ישראל לסחורה נקרא עולה לדבר מצוה, וכל שכן אם עולה על דעת לקיים מצות הילוך ד' אמות בארץ ישראל, והעולה לטייל בארץ ישראל ואינו מכוין לקיים מצות הילוך ד' אמות בארץ ישראל צריך עיון אם מיקרי דבר מצוה או לא. **ד]** ובשו"ע הרב (ס"ג) כתב שאין למחות ביד המקילין [והמקילין הפסיקה בשיירא דינה כבספינה].

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah